

PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING OILA TURMUSH DOIRASIDAGI HUQUQBUZARLIKLARNI SODIR ETGAN SHAXSLARNING YAKKA TARTIBDAGI PROFILAKTIKA CHORA- TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Soliboyev Dilmurod Nurmurod o'g'li

Annotatsiya: *Mazkur maqolada, oila turmush doirasidagi huquqbuzarliklarni oldini olishda profilaktika inspektorlarining olib borayotgan yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarining samaradorligi va ularni takomillashtirish yo'llari tahlil qilingan. Oila ichidagi huquqbuzarliklar, xususan, zo'ravonlik va inson huquqlarini buzish holatlari jamiyat xavfsizligi uchun katta tahdid tug'diradi. Maqolada profilaktika inspektorlarining oila doirasidagi huquqbuzarliklarni sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibdagi suhbatlar, rehabilitatsiya, psixologik yordam, oilaviy maslahatlar va huquqiy ta'lim berish kabi chora-tadbirlar orqali huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan faoliyati ko'rib chiqilgan. Shuningdek, chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish uchun monitoring va nazorat o'rnatish, oila muhitini yaxshilash va ijtimoiy xizmatlar bilan hamkorlik qilish kabi yondoshuvlar tahlil qilingan. Maqola oila ichidagi huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorlarining muhim rolini va ularning faoliyatini yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatib beradi.*

Kalit so'zlar: *oilal turmush doirasidagi huquqbuzarliklar, zo'ravonlik, profilaktika inspektorlari, yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlar, rehabilitatsiya, psixologik yordam.*

Oila turmush doirasida sodir etilayotgan huquqbuzarliklar, ayniqsa, zo'ravonlik va inson huquqlarini buzish holatlari, jamiyat xavfsizligini ta'minlashda jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Bu holatlar fuqarolarni psixologik, jismoniy va ruhiy zararlar bilan og'riqli holatga soladi. Profilaktika inspektorlari oila doirasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish va bu turdagi jinoyatlarga yo'l qo'ymaslik uchun ko'plab profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshiradilar. Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining oila turmush doirasidagi huquqbuzarliklarni sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarini takomillashtirishda olib borilayotgan faoliyatlar va bunday chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi.

1. Oila turmush doirasidagi huquqbuzarliklar: sabablari va oqibatlari.

Oila doirasidagi huquqbuzarliklar, asosan, zo'ravonlik, turmush o'rtog'iga nisbatan psixologik, jismoniy va iqtisodiy bosim, bola huquqlarining buzilishi kabi ko'rinishlarda namoyon bo'ladi. Bu turdagi huquqbuzarliklar ko'pincha uzoq vaqt davomida yashirin tarzda sodir bo'ladi, chunki jabrlanuvchilar qo'rqishadi yoki jamiyatdagi stigma tufayli huquqbuzarlikka qarshi chiqishdan bosh tortadilar.

Bunday huquqbuzarliklarning oldini olish va ularni bartaraf etish uchun profilaktika inspektorlari oila ichidagi muammolarni erta aniqlash, jinoyatlarni oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda katta ahamiyatga ega.

2. Yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarini amalga oshirish.

Profilaktika inspektorlarining yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarida bir nechta asosiy yo'nalishlar mavjud:

a) Individual suhbatlar va tahlil

Oila doirasidagi huquqbuzarliklarni sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibdagi suhbatlar o'tkazish bu jarayonning eng muhim qismidir. Ushbu suhbatlar orqali inspektorlar shaxsning ruhiy holatini, uning oila ichidagi munosabatlarini, va o'z harakatlarning salbiy oqibatlari haqida tushuncha hosil qiladi. Bu chora-tadbirlar asosan jinoyat sodir etgan shaxsning psixologik holatini tekshirish va unga zaruriy yordam ko'rsatishdan iborat. Shuningdek, ushbu suhbatlar orqali, jinoyatni sodir etgan shaxsning oila va jamiyatga qaytishi uchun zarur bo'lgan tavsiyalar va yordamlar beriladi.

b) Reabilitatsiya va psixologik yordam

Oila ichidagi huquqbuzarlikni sodir etgan shaxslar ko'pincha psixologik muammolarga duch kelgan bo'lishi mumkin. Shuning uchun profilaktika inspektorlari reabilitatsiya, psixologik maslahatlar va davolash xizmatlaridan foydalanishni taklif qiladilar. O'z vaqtida psixologik yordamni olish, huquqbuzarlikni takrorlash ehtimolini kamaytiradi va shaxsning o'z xatti-harakatlarini o'zgartirishiga yordam beradi.

c) Oilaviy maslahatlar va ijtimoiy yordam

Yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlar faqat jinoyatni sodir etgan shaxsga emas, balki uning oilasiga ham ta'sir ko'rsatishi kerak. Inspektorlar oilaviy maslahatlar o'tkazish orqali, muammoli oilalarga ijtimoiy yordam ko'rsatadi va oila ichidagi nizo va muammolarni hal qilishga yordam beradi. Oila a'zolariga huquqiy maslahatlar, ijtimoiy yordamlar va turmush o'rtog'iga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish uchun zarur choralar haqida tushuncha berish zarur.

d) Huquqiy ta'lim va ogohlantirish

Huquqbuzarlikni sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibdagi suhbatlar o'tkazish davomida, inspektorlar ularga huquqiy bilimlarni oshirishga, jinoyatlarni takrorlashning salbiy oqibatlari haqida ogohlantirishlar berishga harakat qiladilar. Bu, o'z navbatida, oila ichidagi zo'ravonlik va boshqa huquqbuzarliklarni oldini olishga yordam beradi. Shuningdek, huquqbuzarlikning oldini olish bo'yicha yuridik maslahatlar, qonunchilikning yangilanishi va mavjud qoidalar haqida ma'lumot berish muhimdir.

3. Profilaktika chora-tadbirlarining samaradorligini oshirish.

Yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarining samaradorligini oshirish uchun bir nechta asosiy yondoshuvlar mavjud:

Monitoring va nazorat: Profilaktika inspektorlari tomonidan oila ichidagi vaziyatni doimiy ravishda kuzatish, huquqbuzarlikning oldini olishga xizmat qiladi. Shaxslar va oilalarga doimiy monitoring va nazorat o'rnatish huquqbuzarliklarning qayta sodir bo'lishini oldini olishda samarali usuldir.

Oila muhitini yaxshilash: Oilalarga oilaviy rehabilitatsiya dasturlari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash xizmatlarini taqdim etish, oilaviy muhitni yaxshilashga yordam beradi. Bu chora-tadbirlar orqali oilaviy zo'ravonlikni kamaytirish mumkin.

Ijtimoiy xizmatlar bilan hamkorlik: Profilaktika inspektorlari ijtimoiy xizmatlar, psixologlar va huquqshunoslar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishlari kerak. Bu orqali oilaviy huquqbuzarliklarni sodir etgan shaxslarni kompleks tarzda qo'llab-quvvatlash imkoniyati yuzaga keladi.

Xulosa: Profilaktika inspektorlarining oila turmush doirasidagi huquqbuzarliklarni oldini olishda amalga oshirgan yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlarini takomillashtirish jamiyat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda, inspektorlar oila ichidagi muammolarni erta aniqlash, rehabilitatsiya va psixologik yordam ko'rsatish, hamda huquqiy yordam berish orqali huquqbuzarliklarning oldini olishga xizmat qiladilar. Oila va jamoatchilik bilan samarali hamkorlik, bu faoliyatning samaradorligini yanada oshiradi va huquqbuzarliklarning oldini olishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/05/22/NamDU-ARM-1533-Ozbekistonni_rivojiantirish_strategiyasi..pdf
2. https://www.academia.edu/115659521/American_Part_36_KONFERENSIYA_DEKABR
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/voyaga-yetmaganlar-huquqbuzarligining-profilaktikasida-umumta-lim-maktablarining-o-rni>